

Sosiaali- ja terveysministeriö
Kirjaamo
PL 33
00023 Valtioneuvosto
kirjaamo@stm.fi

Radiologian jaoston lausunto luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi ionisoivasta säteilystä

Asia: Valtioneuvoston asetus ionisoivasta säteilystä
Asianumero: STM/2830/2017

Asetus:

sivu 8: Pykälän 3 *momentissa* esitetään säädettäväksi, että poiketen siitä, mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, säteilyturvallisuusasiantuntijaa olisi käytettävä, jos 18 §:ssä tarkoitettussa asiassa tarvitaan neuvoja:
1) hammasröntgenkuvauksessa, jossa käytetään panoraamatomografialaitetta, kefalostaattia tai suun sisäiselle kuvantallentimelle kuvaavaa röntgenlaitetta;

Tarkoittaako, että tavallisessa tavallisessa hammas-röntgentoiminnassa ei tarvita säteilyfysiikan asiantuntijaa?

sivu 11: Radiologin olisi momentin 5 *kohdan* mukaan oltava käytettävissä oikeutusarvioinnin varmistamiseksi ennen jokaista röntgentutkimusta ja kuvien tulkintaa varten. Läheteet voitaisiin myös tarvittaessa käydä läpi etäyhteyksien avulla. Samoin tutkimustiedosto (kuvadata) voitaisiin lähettää etäyhteyksien välityksellä tulkittavaksi.
Koskeeko myös hll-tutkimuksia?

sivu 20: *Lisäkoulutus ja kokemus.* Pykälän 1 *momentin* mukaan sairaanhoitajan ja suuhygienistin lisäkoulutusvaatimuksista säädettäisiin liitteessä 6. Pykälän 2 *momentissa* säädettäisiin teoreettisten opintojen täydentämisestä käytännön opiskelulla. Momentissa säädettäisiin myös opiskelijan ohjaamisesta.
Syytä seurata.

Laki ja siihen liittyvät lait:

sivu 1: Säteilytoiminnan henkilöstön pätevyys- ja koulutusvaatimuksia uudistettaisiin. Toiminnanharjoittajan tulee uutena vaatimuksena käyttää säteilytoiminnassaan säteilyturvallisuusasiantuntijaa väestöä ja työntekijöiden säteilysuojelua koskevissa asioissa. Lisäksi toiminnanharjoittajan tulee nimetä turvallisuuslupahakemuksessa säteilyturvallisuusvastaava, joka valvoo toiminnanharjoittajan apuna säteilysuojelujärjestelyiden toteuttamista säteilytoiminnassa. Asiallisesti säteilyturvallisuusvastaava vastaisi pitkälti

kelpoisuudeltaan nykyistä säteilyturvallisuudesta vastaavaa johtajaa. Säteilyturvallisuuksiantuntija olisi uusi ammattikunta, jonka koulutusta suunnitellaan yhdessä yliopistojen kanssa.

Säilyykö nykymuotoisella säteilyturvallisuudesta vastaavalla johtajalla oikeus toimia säteilyturvallisuuksvastaavana?

Sairaanhoitajille ja suuhygienisteille, joilla on riittävä käytännön kokemus ja säädetty lisäkoulutus, esitetään rajattua oikeutta lähettää röntgentutkimukseen, kun lääkäri on tehnyt taudinmäärityksen potilaan hoitosuunnitelmaan tai kun potilaan hoito edellyttää kiireellistä päivystystutkimusta kiireellisen hoidon päivystyksyksikössä. Rajattu oikeus lähettää röntgentutkimukseen olisi rajattu tiettyihin natiiviröntgentutkimuksiin, eikä koskisi muun muassa alle 18-vuotiaita potilaita. Oikeus on verrattavissa hoitajien rajattuun reseptinkirjoittamisoikeuteen.

Ts. shg tai hoitaja saa kuvata esim. bw:t, kun lääkäri on määrittänyt tämän hoitosuunnitelmaan. Mitkä ovat rajoitteet?

sivu 33: Toiminnanharjoittajan olisi käytettävä säteilytoiminnassa säteilyturvallisuuksdirektiivin mukaisesti säteilyturvallisuuksiantuntijaa työntekijöiden ja väestön säteilysuojelun suunnittelussa, toteutuksessa ja seurannassa sekä nimettävä säteilyturvallisuuksvastaava. Kun kyse olisi lääketieteellisestä altistuksesta tai muusta kuvantamisesta, jossa käytetään terveydenhuollon laitetta, olisi käytettävä lisäksi lääketieteellisen fysiikan asiantuntijaa. Valtioneuvoston asetuksella annettaisiin tarkemmat säännökset säteilyturvallisuuksiantuntijan ja lääketieteellisen fysiikan asiantuntijan käyttämisestä toiminnan laadun ja laajuuden mukaan.

Käsitykseni mukaan normaaliin hammasröntgentoimintaan ei tarvittaisi lisää lääketieteellisen fysiikan asiantuntemusta. Epäselväksi kuitenkin jää, koskeeko sivulla 35 oleva lause siirtymäajoista meitä: turvallisuuksluvanhaltijan olisi käytettävä säteilyturvallisuuksiantuntijaa 12 kuukauden kuluessa tämän lain voimaantulosta.

sivu 34: Laissa säädettäisiin säteilyturvallisuuksiantuntijan ja lääketieteellisen fysiikan asiantuntijan kelpoisuusvaatimuksista ja säteilysuojelukoulutuksen yleisistä tavoitteista. Lisäksi säädettäisiin säteilyturvallisuuksvastaavan kelpoisuusvaatimuksista terveydenhuollon ja eläinlääketieteen säteilyn käytössä. Laissa säädettäisiin myös korkeakoulun antaman säteilyturvallisuuksiantuntijan ja säteilyturvallisuuksvastaavan koulutuksesta edellytettävästä Säteilyturvakeskuksen lausunnosta ja muiden koulutusorganisaatioiden järjestämän koulutusohjelman hyväksynnästä koulutuksen laadun ja riittävä yhdenmukaisuuden varmistamiseksi. Lain perusteella annettavassa sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa säädettäisiin tarkemmin säteilyturvallisuuksiantuntijan ja säteilyturvallisuuksvastaavan toimintakohtaisista osaamisaloista ja säteilysuojelukoulutuksesta.

Ilmeisesti ei suoraan vaikuttaisi vanhoihin turvallisuukslupiin: sivu 35

- **vanhan lain aikaan myönnetyt turvallisuuksluvut säilyisivät voimassa ehtojensa mukaisesti**

- säteilyn käytön turvallisuudesta vastaavan johtajan pätevyudet olisivat voimassa tässä laissa tarkoitetun säteilyturvallisuusvastaavan pätevyyksinä soveltuvilla toimintakohtaisilla pätevyysaloilla

Sairaanhoitajille ja suuhygienisteille säädettäisiin oikeus tietyissä tilanteissa kirjoittaa lähete röntgentutkimukseen. Lähettäminen edellyttää muun muassa oikeutusarvioinnin tekemistä. Lähetteen rajattu kirjoittamisoikeus edellyttäisi vastaavan lääkärin kirjallista määräystä, jossa todettaisiin rajatun läheteoikeuden piirissä olevat röntgentutkimukset ja tautitilat ja mahdolliset läheteoikeuden rajaukset. Rajattu oikeus lähettää röntgentutkimukseen on verrattavissa sairaanhoitajilla olevaan mahdollisuuteen hankkia vaadittu lisäkoulutus suorittamalla rajattu oikeus määrätä lääkkeitä. Rajattu oikeus lähettää röntgentutkimukseen edellyttää käytännön kokemusta ja vaaditun lisäkoulutuksen suorittamista. Koulutusta koskevat osaamistavoitteet ja koulutuksen laajuus säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella

Jää nähtäväksi, mitä tämä täsmälleen ottaen tarkoittaa. Pitääkö hoitosuunnitelmassa lukea hl:n määräys ”bw-kuvat 12 kk:n kuluttua” vai kuinka itsenäisesti voi päättää?

s. 58

Helsingin yliopiston hammaslääketieteen tiedekunta katsoo

lausunnossaan, että suuhygienistin rajattu läheteenkirjoittamisoikeus voisi koskea ainoastaan bite wing-röntgenkuvausta ottaen huomioon, että suuhygienistin tehtävänä on kariesen ehkäisy ja kiinnityskudossairausten diagnosointi, joiden apuvälineeksi riittää purusiivekekuvaus. Muihin intraoraalikuvauksiin suuhygienistin läheteen kirjoittamisoikeutta ei ole hammaslääketieteellisiä perusteita laajentaa. Suuhygienistien lisäkoulutukseen tulee ohjata riittävät taloudelliset resurssit ja sen tulisi tapahtua ammattikorkeakouluissa radiografian ja sädehoidon koulutusohjelmien puitteissa.

Tätä näkemystä kannatamme.

Helsingin yliopiston fysiikan laitos toteaa lausunnossaan, että säteilyturvallisuusdirektiivistä johtuvat velvoitteet käyttää asiantuntijoita aiheuttavat toiminnanharjoittajille kustannuksia koulutuksen ja käytännön järjestelyiden myötä. Soveltuvan korkeakoulututkinnon suorittaneet, alalla vähintään kaksi vuotta työskennelleet radiokemian ja säteilyfysiikan asiantuntijat pitäisi voida todeta hakemuksesta

säteilyturvallisuusasiantuntijoiksi ilman lisäkoulutusta. Erityisesti ne henkilöt, jotka ovat toimineet vähintään kaksi vuotta nykyisen määritelmän mukaisina säteilyn käytön turvallisuudesta vastaavina johtajina, tulisi voida todeta säteilyturvallisuusasiantuntijoiksi ilman hakemusta.

Tätä näkemystä kannatamme.

s. 59

Metropolia Ammattikorkeakoulu toteaa lausunnossaan, että sairaanhoitajan ja suuhygienistin rajattua läheteen kirjoittamisoikeutta koskevan koulutuksen tulee olla riittävän korkeatasoista, jotta se antaa valmiudet todelliseen tutkimusten oikeutusarviointiin ja oikeelliseen kuvantamistutkimusten tulkintaan. Lisäksi esityksen perusteluihin olisi tarkennettava, kuka tulkitsee

sairaanhoitajan ja suuhygienistin läheteillä tuotetut kuvantamistutkimukset. Suuhygienistin koulutus antaa valmiuden röntgenkuvan ottamiseen ja alustavaan tulkintaan. Lisäkoulutusta voitaisiin myös laajentaa siten, suuhygienisti voisi myös tulkita kuvia. Metropolia Ammattikorkeakoulun lausunto on laadittu yhteistyössä kuuden muun ammattikorkeakoulun kanssa.
Kuvien tulkinta ja lausunnon antaminen kuuluu hammaslääkärille.

- s. 88 Pykälän 3 momentissa esitetään säädettäväksi säteilyturvallisuusvastaavan osaamisen ajantasaisuutta koskevista vaatimuksista. Säteilyturvakeskus voisi edellyttää koulutuksen uudelleen suorittamista tai koulutuksen täydentämistä, jos säteilyturvallisuusvastaavaksi ehdotetun henkilön koulutuksen suorittamisesta tai työskentelystä säteilyturvallisuusvastaavana tai muussa vastaavassa tehtävässä kyseisellä pätevyysalalla on kulunut yli 10 vuotta. Koulutuksen täydennyttämisen edellyttäminen olisi Säteilyturvakeskuksen harkinnassa. Asiaa harkittaessa merkitystä olisi muun muassa toiminnan laadulla ja muulla tavoin hankitulla säteilysuojeluosaamisella.

Toivottavasti ei kyseinen kohta ei tarkoita koulutuksen uusimista kymmenen vuoden välein.

- s. 139-140 Kliinisen auditoinnin käsitettä laajennetaan Euroopan komission Radiation Protection -sarjan suosituksen perusteella käsittämään myös sisäiset auditoinnit yhtenä menettelynä. Hammasröntgentoimintaan riittäisi sisäinen auditointi ilman erillisiä ulkoisia auditointeja, jolloin nykyinen hammasröntgentoiminnassa edellytetty itsearviointi korvautuisi sisäisellä auditoinnilla.

Tarkoittaako tämä käytännössä muuta kuin termin muuttumista? Onko lisäohjeistusta tulossa?

Turussa 29.8.2017

Radiologian jaoston puolesta,

Heidi Helin
EHL/Apollonian radiologin jaoston puheenjohtaja

